

dan hodet holdes og håndstillingen der den er med på bildet. Har kunstneren valgt et nedefra-opp-perspektiv som kan antyde både autoritet og nedlatenhet? Og vi kan fantasere videre: Introvert eller ekstrovert? Mild eller streng? Spontan eller reflektert? Er dette en person vi ville ønsket å bli bedre kjent med? Noen vi kanskje ville holdt avstand til?

Personene

Medisinsens historie er i stor grad preget av enkeltpersoners initiativ og innsats. I særdeleshet gjelder det i et lite land som Norge.

De 85 personene som det til sammen foreligger 89 portretter av i Selskabets samling, er verken tilfeldig valgte eller representative for norsk medisin. De aller fleste av dem har hatt sentrale verv i Det norske medicinske Selskab. I en lang periode var de viktige personene i Selskabet også toneangivende personer i norsk medisin generelt. Det gjaldt spesielt på 1800-tallet da Norge ble en selvstendig nasjon og medisinen gjennomgikk en rivende utvikling. En fellesnevner for de portrettede er at de har vært allsidige og har engasjert seg på mange områder. For de fleste av dem har aktiviteten og interessen gått langt ut over det medisinsk-faglige. Det er en samling personer hvor de fleste har satt spor etter seg både i medisinen og i samfunnet.

Om mange av personene på maleriene finnes det fyldige biografier (se f. eks. 1-5). Mange er dessuten omtalt i *Store norske leksikon* eller i *Norsk biografisk leksikon*. På grunn av den nære tilknytningen til universitetet, er de ulike historiebøkene om Univer-

sitetet i Oslo og dets institutter og tilknyttede sykehus også viktige kilder for den som vil vite mer.

Nesten alle de avbildede har legeutdannelse. Det finnes dels omfattende biografier om dem i *Norges Leger* (se spesielt samleutgaven fra 1996). Vi har derfor et annet siktemål her enn å presentere fullstendige biografier. Vi vil gi slike holdepunkter som man trenger når man går rundt og ser på bildene – eller når foredraget i auditoriet er så kjedelig at blikket og oppmerksomheten forlater kateter og powerpointpresentasjon og glir mot maleriene isteden. Målet er å gi en kortfattet, i hovedsak kronologisk beskrivelse av de portretteres viktigste faglige bidrag, kombinert med noen eksempler på hva disse personene har etterlatt seg i norsk medisin eller i samfunnet for øvrig. Mange av sporene finnes fortsatt som eponymer, oppkallinger, for eksempel Boecks sarkoid, Schiøtz' tonometer, Føllings sykdom, Müller-Harbitz' sykdom og Hansen's disease. Og skulle maleriene og denne boken gi mersmak og lyst til å gå videre og lese mer, er en av forfatterens hensikter oppfylt.

Gründertiden og Selskabet

På 1800-tallet var norsk medisin under oppbygging. Et nytt norsk samfunn og en ny nasjonal identitet skulle bygges opp. Begge deler krevde dugnadsånd og vilje til innsats.

Det nasjonale universitetet, Det kongelige Frederiks universitet i Christiania, var stiftet i 1811, og det medisinske fakultetet begynte sin virksomhet ved høstsemesterets begynnelse i 1814 med tre studenter og tre professorer. Rikshospitalet ble opprettet i 1826.